

INTERJÚ SZABÓ GYULÁNÉ ÉVÁVAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy az ötvenes évek és az 1956-os forradalom, valamint az azt követő időszakot egy átlagember nézőpontjából ismerhessék meg a diákok, s így megismerhessék az akkori emberek mindennapi gondjait. Az interjúalany számos olyan élményről mesél, melyek különféle konkrét történelmi fogalmakhoz kapcsolhatók (személyi kultusz, terror stb.), így inkább **gimnáziumi osztályban javasoljuk** a feldolgozást. Az óraterv lehetőséget ad a tanulói differenciálásra, az érdeklődőbb diákoknak továbbvezető feladatot adhatunk, mellyel alaposabban elmerülhetnek a személyi kultusszal összefüggésben hazánk múltjában. A foglalkozáson lehetőség van az érvelő vitára, a digitális források használatára.

Bizonyos források miatt (kommunista költészet, Faludy György életrajzának egy része) megvalósítható a **tantárgyak közötti integráció** – számos utalás van ugyanis az óravázlatban a korszak irodalmára.

A foglalkozás **egy tanórát vesz igénybe**, de a mellékelt forrásokkal, filmrészletekkel tovább bővíthető.

Nevelési célok:

A tanuló felismeri, hogy amikor egy esemény bekövetkeztének az okait kutatjuk, nemcsak azt a kérdést kell feltenni magunknak, hogy miért következett be az esemény, hanem azt is, hogy miért nem valami más történt helyette. Átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Megismeri és elítéli a totális kommunista diktatúra emberiség elleni bűneit. Átérti a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük. Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta.

Felismeri, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk egyik talpköve. Képes felhasználni különböző visszaemlékezők adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról. Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből és megfigyeléséből. (Pl. az 1956-os események résztvevőinek visszaemlékezéseiből.)

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok:

Magyar Dolgozók Pártja (MDP), személyi kultusz, ÁVH, ügynök, egypártrendszer, pártállam, reakció, intervenció.

Személyek: Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János.

Topográfia: az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei.

Kronológia: 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (szovjet támadás indul Magyarország ellen).

(TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára)

Az óraelem felhasználásának vázlatos összefoglalása:

- Órát megelőző feladat (videó megtekintése, kérdéssor megoldása)
- A videóhoz kapcsolódó kérdések, feladatok; a források feldolgozása és összevetése az elmondottakkal.
- Házi feladat

A tananyagegységet **szóbeli értékelés** zárhatja.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

II. A foglalkozás előkészítése

Házi feladat az órát megelőzően: Nézzék meg a diákok a Szabó Gyulánéval készült interjút! Válaszoljanak az alábbi kérdésekre, a válaszokat írják a füzetükbe!

1. Károlymajor és Kislipó mely nagyvároshoz van közel?
2. Miért nem lett az interjúalanyból latin vagy francia szakos tanár?
3. Mi számított a főiskolán a tanulmányi előmenetelnél?
4. Nézzen utána, kik azok a csetnikiek! Hogyan kapcsolódnak a magyar történelemhez?
5. Mi volt a kifogása az óralátogató igazgatóhelyettesnek Kölcsey Ferenc Himnuszával?
6. Melyik országban vannak az interjúalany unokái?
7. Mi lett a rózsaszín estélyi ruhával, amelyben a bálra szeretett volna menni az interjúalany?

III. A foglalkozás

Beszélgessünk, vitassuk meg az órán!

Olvassuk el az órán az interjúban is említett Majakovszkij-verset!

(Képes Géza fordításában itt olvasható: <https://moly.hu/konyvek/mesz-laszlone-szerk-irodalmi-szovegyujtemeny-iv>

Egy másik fordításban itt is elérhető: http://adattar.vmmi.org/cikkek/14424/1946_01_15_majakovszki.pdf)

Mi alapján kerülhetett be a korabeli diákok szövegyűjteményébe ez a vers? Milyen értékeket közvetít?

Miért tanította a fenti vers helyett Radnóti költészetét részletesebben az interjúalany?

Ma milyen értékek lehetnek fontosak, amikor egy irodalmi szövegyűjteménybe szövegeket válogatnak?

Osszuk szét a diákok közt az alábbi tanulmányban elhelyezett versrészleteket! Hogyan, milyen eszközökkel dicsőítik Rákosi Mátyást az egyes szerzők? Mi lehetett a céljuk? (Ha volt.)

http://epa.oszk.hu/02500/02518/00141/pdf/EPA02518_irodalomtortenet_1952_02_129-144.pdf

Az alábbi oldalakon ilyen és ehhez hasonló verseket találhatunk:

<http://piacutca.blogspot.hu/p/kommunizmus-kolteszete.html> és

<http://forum.index.hu/Article/showArticle?t=9113035>

Eörsi István: Anyám (Mikor a Párt tagjelöltje lett)

Már ajtót nyitva láttam rajta,
hogy jó hírt hozott, mert pirult,
s ötvenöt éves ráncos arca
egyszerre lágyan elsimult.

Nemrég ő várt az iskolából
ily izgatottan engemet,
ma én lestem ki mosolyából,
hogy jól, hogy nagyon jól felelt.

Mert szép jövőnket úgy szerette,
a Párt karjába vette őt,
hogy kemény harcban visszanyerje
az elszalasztott sok időt.

Lassan homályosult a lámpa,
szeme úgy szórta sugarát,
>> most rajtad a sor << - szólt anyám, s a
szívem felitta jó szavát.

Én nagyon boldog vagyok. Áldlak,
te ifjakat termő világ!
Örülök megifjult anyámnak,
hogy így le hagyta nagyfiát..

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Olvassák el a diákok az alábbi részletet **Faludy György Pokolbéli víg napjaim** című művéből, és próbálják meg megfogalmazni, **milyen dolgok motiválhatták az Írószövetség tagjait**, amikor Rákosit és a rendszert dicsőítő műveket írtak?

„– 1949 májusában a Magyar Írók Szövetsége felszólította tagjait, hogy ünnepeljék meg műveikben Sztálin elvtárs decemberben bekövetkező, hetvenedik születésnapját. Faludy György ebből az alkalomból, névtelenül, Arany János A walesi bárdok című költeményét postázta az Írószövetségnek. Igaz?

– Nem igaz – hazudtam.

– Úgy? Nem igaz? – üvöltötte, és nekem esett a gumibottal. Közben még egy ávos tiszt lépett a szobámba, aki szintén ütni-verní kezdett. Végül elmentek ebédelni, engem pedig ismét kiállítottak a folyosóra. Úgy össze voltam verve, hogy alig tudtam a lábamon maradni, míg orromból-fülemből csepegett a vér, de legalább maradt időm gondolkodni, mit feleljek, ha visszatér.

Az első igaz vád! 1949 májusában szerkesztőségi asztalomon egy nap két küldemény várt. Arany János költeményeinek papírkötéses, újabb kiadása és az Írószövetség körlevele tagjaihoz. Ebben, „a Nagy Sztálin, a haladó emberiség vezére” közelgő hetvenedik születésnapja alkalmából az Írószövetség felszólította valamennyi tagját, küldjenek „regényt, elbeszélést, karcolatot, színművet, drámai jelenetet, monológot, tanulmányt, eposzt, ódát, lírai költeményt avagy versfordítást”, melyben „jőtevőnket, a világbéke örét és a kis népek védelmezőjét” méltóképpen ünneplik.

Egy pár tiszta, fehér kesztyű mindig volt az íróasztalfiókomban, hogy a lap tördelésénél használjam, ha én voltam soros. Felhúztam a kesztyűt, kivágtam a négy oldalt A walesi bárdokkal, borítékba csúsztattam (a borítékot a csomag közepéről húztam ki, nehogy ujjlenyomat maradjon rajta) és bal kézzel, csupa nagybetűvel megcímeztem az Írószövetség Gorkij fasori székházába. Éjjel kerülő úton mentem sétálni a szerkesztőségből, és amikor nem láttam detektívet mögöttem, zsebkendővel ujjam közt kihúztam a levelet zsebemből, és bedobtam a postaládába. A két műveletet senki nem látta, és senkinek nem szóltam róla. Biztos voltam, hogy nem lepleznek le. Hogyan szereztek tudomást erről?

Még hagyján, ha rájöttek. De mi lesz, ha Sztálin hetvenedik születésnapjára készült versemről is tudnak? A verset csak egy fiatal fiúnak, Vizinczey Pistának mondtam el: ő aligha árul el: de az elképzelhető, hogy valamelyik fiatal barátjának megmondta, az továbbadta, és most megkérdeznék: halljuk a Sztálin-verset! Hány napi kínzás után vallom be, hogy írtam ilyen verset? Mi kell hozzá? Talpalás, verés nem elég, kibírom. De mi történik, ha sőt nyeletnek velem, és nem adnak vizet innom? Ha rajzszögekkel az asztalhoz szögeznek herezacskómat és azt ígérik, hogy felborítják az asztalt? Ha bevisznek a kénsavas kádhoz? Hogyha nem vallok, agyonkínóznak. Ha vallok, felakasztanak.

Csizmás Kandúr jókedvűen tért vissza, és leültetett szobájában.

– Bevallom, hogy Arany János versét én küldtem be névtelenül az Írószövetségbe.

– Beismerését elfogadom – felelte barátságosan.

– Árulja el nekem, honnan jöttek rá.

– Magának nincs sok esze – állapította meg Csizmás kandúr. – Éppen ezért lebecsül bennünket. Mi sokkal többet tudunk magáról, mint gondolja. A pincében félóra alatt mindent kihúznánk magából. De minek? Amit eddig tudunk, bőségesen elég, hogy kiutaljuk számára az állami nyakravalót. Erre nincs szükségünk. Nem fontos ember. A Nyugat sem károg maga után. Elküldjük egy izolátorba tizenöt vagy húsz évre. Mire kijön, mindenki elfelejtette nevét és verseit. Szegő Zsuzsából pedig akkorra már vén kurva lesz.

Egy ideig szánakozóan elnézett, majd papírlapot keresgélt fiókjában.–

– Azt kérdezte, honnan tudjuk, hogy A walesi bárdokat maga küldte be? Megmondhatom – mondta és a papírlapról olvasta: –, a magyar Írószövetség taglétszáma 241 fő. 92 elvtársunk a megkeresésre különféle kontribúciókkal válaszolt. Köztük Zelk Zoltán nagyszerű költeményt írt, A hűség és hála éneke címmel. Ilyen verset maga sohasem szül meg. Nem mintha tehetsége hiányoznék, hanem mert rossz útra tért. Zelk verse mellett más értékes kontribúciókat kaptunk. Ugyanekkor 148 dögbogár 148 levélben értesítette a szövetséget, hogy az ünneplésben legnagyobb sajnálatára nem tud részt venni. Idegösszeroppanásban szenved. Nyolc verset írt, de mindet túl gyengének tartja ahhoz, hogy el merje küldeni. Mamája haldoklik. Krónikus fejfájás kínozza. És így tovább. 92 meg 148, az összesen 240. Az írószövetségnek azonban eggyel több tagja van. És ez maga, a 241-edik, aki A walesi bárdokat beküldte.”

Miért éppen A walesi bárdok szövegét küldte el Faludy György!

Nézzenek utána a diákok, **mi lett az író-költő további sorsa!** Nézzenek utána, mely írókat érte üldöztetés az ötvenes években!

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Fogalmazzák meg a diákok az alábbi képek alapján, mit nevezünk személyi kultusznak! Az interjúalany mely elemeit említi a dolognak?

Hozzá az alábbi dal is meghallgatható:

https://www.youtube.com/watch?v=pjP_G7jkQnA

Beszéljünk meg és rendezzük T-táblázatba, milyen dolgokat vettek figyelembe az emberek 1956-ban és ma, amikor a kivándorlás mellett döntöttek! Vannak-e közös szempontok? Melyek azok a szempontok, amelyek markánsan eltérnek 1956-ban és ma?

1956		Ma	
Kivándorolni	Maradni	Kivándorolni	Maradni

Nézzük meg az alábbi videót közösen, és próbáljunk meg válaszolni az alábbi kérdésekre!

<https://www.youtube.com/watch?v=EZSQGDuyzRs>

Milyen eszközökkel teszi nevetségessé 1957-ben a kádári propagandaírás a kivándorlók dilemmáját? Figyeljünk a szövegre és a képi megoldásokra is!

Mit jelképez a papagáj a filmben?

Melyik az utolsó érve a főszereplőnek? Hogyan jut eszébe? Mi lehetett ezzel az író célja?

Melyek a hamis érvek a videóban?

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

IV. Házi feladat

Nézzon utána egy tanuló, hogyan és miként zajlott Rákosi Mátyás hatvanadik születésnapja!

<https://www.youtube.com/watch?v=gtohfAYPe7w>

Szakirodalom:

http://www.archivnet.hu/politika/rakosi_matyas_hatvanadik_szuletesnapjanak_megunneplese.html

És könyv:

[https://www.libri.hu/konyv/Rakosi-Matyas-szuletesnapja-](https://www.libri.hu/konyv/Rakosi-Matyas-szuletesnapja-10.html?utm_source=facebook&utm_medium=olvastam&utm_campaign=facebook)

[10.html?utm_source=facebook&utm_medium=olvastam&utm_campaign=facebook](https://www.libri.hu/konyv/Rakosi-Matyas-szuletesnapja-10.html?utm_source=facebook&utm_medium=olvastam&utm_campaign=facebook)

Nézzenek utána a diákok, hogy milyen sorsa volt a magyar Himnusznek az ötvenes években! Kivel, kikkel akarták átíratni Révai Józsefék a magyar himnusz!

V. Melléklet – A kérdéssor lehetséges megoldásai

8. Károlymajor és Kislipó mely nagyvároshoz van közel? (Pl. Pécshez)
9. Miért nem lett az interjúalanyból latin vagy francia szakos tanár? (A latin szakra a háború után nem tudott már jelentkezni, másfél év múlva a francia szak is megszűnt – nyugati nyelv lévén. Így aztán a magyar szak mellett ének szakot végzett.)
10. Mi számított a főiskolán a tanulmányi előmenetelnél? (A párthűség és a származás.)
11. Nézzon utána, kik azok a csetnikek! Hogyan kapcsolódnak a magyar történelemhez? (Az alábbi linken egy tömör és lényegre törő összefoglalás található: http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=66:7-a-szerb-csetnikek&catid=6:ii-megszallas-es-az-jugoszlav-els-polgarhaboru-1941-1945)
12. Mi volt a kifogása az óralátogató igazgatóhelyettesnek Kölcsey Ferenc Himnuszával? (Az első sor: „Isten, áldd meg a magyart...” – a szöveg az istenhit mellett tesz tanúbizonyságot.)
13. Melyik országban vannak az interjúalany unokái? (Portugáliában)
14. Mi lett a rózsaszín estélyi ruhával, amelyben a bálra szeretett volna menni az interjúalany? (Eladták, hogy legyen pénzük a megélhetésükre.)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.